

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ*

The Development of Curriculum Enhancing Basic Moral for
Students Lower Secondary School of Pariyattitham School in
Ubonratchatani Province under the National Office of Buddhism

พระครูภัทรปิณยานุยุต (อดุลย์ ชนิวงค์)

Prakru Patara Panyanuyud (Adoon Chaneewong)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ubon Ratchatani Rajabhat University, Thailand

E-mail: Prakooadoon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน 2) สร้างหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน 3) ศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน การวิจัยเป็นแบบวิจัยและพัฒนา 4 ระยะ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา 3 ขั้นตอน (1) สอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหา (2) สัมภาษณ์แนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิ (3) ศึกษาครูงานในโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน 4) ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิง เป็นการทดสอบค่าที่ที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent sample)

*ได้รับบทความ: 27 กุมภาพันธ์ 2566; แก้ไขบทความ: 21 มิถุนายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 24 มิถุนายน 2566

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านครู ด้านผู้เรียน ด้านผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ ผลการเรียนรู้ โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลคุณภาพของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน พบว่า 1) นักเรียนมีคุณธรรมพื้นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน (E_1/E_2) เท่ากับ 80.90/82.13
4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

คำสำคัญ: หลักสูตรเสริม; คุณธรรมพื้นฐาน; โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

This Research was the objectives: 1) to study the current situation and the problems in the development of Enhancing Curriculum basic morality, 2) to construct the Enhancing Curriculum basic morality, 3) to study the experimental results the Enhancing Curriculum basic morality, 4) to study the satisfaction of students towards the Enhancing Curriculum basic morality. The research takes the research and development model, with 4 phases: Phase 1: Study of current conditions, problems, 3 methods: (1) Inquire about the current situation, problems (2) Interviews with experts, (3) Study visits in schools with the concept good practices in education management to enhancing basic morals. Phase 2: The curriculum creation and instruction manual of Curriculum. Phase 3: Experimental use of the enhancing curriculum basic morality. Phase 4: Assessment of student satisfaction with the Enhancing Curriculum basic morality. The statistics used in the research were basic statistics: Percentage, Mean, Standard Deviation, and t-test for dependent sample statistics.

The results was the research as follows:

1. At present, the development of the basic morality optional curriculum was at a high level and Moderate problem.
2. The basic morality optional curriculum were consists of 6 elements, namely: principles, learning outcomes, the structure of unit learning, media, and learning resources; measurement and evaluation. Course quality and course manual have the overall appropriateness at the highest level.
3. The experimental results of the Basic Moral optional Curriculum found that, (1) The students' basic morality after learning were higher than before learning at the statistical significance level of .05. (2) The post-test score was higher than before the test at the statistical significantly .05 level. (3) Efficiency of the Basic Moral Empowerment Program (E_1/E_2) was 80.90/82.13.
4. The results of the study were the students satisfaction with the basic morality optional curriculum. The students were found that satisfied at a high level.

Keywords: Enhancing Curriculum; Basic Moral; Phrapariyattitham School

1. บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ มีสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง สร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และประเทศชาติ ร่วมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยตลอดจนความรู้ อันเป็นสากล ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักการพึ่งตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยีในปัจจุบันบางประการได้ส่งต่อผลกระทบต่อทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จากการศึกษาพบว่าส่วนหนึ่งมาจากความเหลื่อมล้ำ และโอกาสทางการศึกษา เด็ก และเยาวชนมีปัญหาด้านคุณธรรม ขาดความมีวินัย จึงเป็นวาระเร่งด่วนที่รัฐบาลต้องวางแผนพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ จึงได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทวิถีชีวิตของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์

ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผืนกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข คนดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ตั้งงามมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด อื้ออาทร มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ ขยัน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศชาติ ภูมิใจในความเป็นไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

รัฐบาลแม้จะมีการกำหนดแผนการศึกษาชาติ ฉบับที่ 12 อย่างชัดเจนแต่ยังพบปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะด้านคุณธรรมของเด็กและเยาวชนซึ่งจำแนกปัญหาได้ 6 ประเด็นได้แก่ 1) ปัญหาเยาวชนเสพยาเสพติดมากถึง 2.7 ล้านคน 2) ปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรพบอายุต่ำกว่า 19 ปีท้องถึงปีละ 1.5 แสนคน 3) เด็กถูกละเมิดถูกกระทำความรุนแรงโดยสื่อ 4) การอบรมเลี่ยนคูของพ่อแม่ยุคใหม่ที่รักลูกไม่ถูกทาง 5) การเสพสื่อออนไลน์ผ่านสื่อออนไลน์ 6) การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดนักดื่มหน้าใหม่เพิ่มขึ้น 2.5 ล้านคน มีอายุเฉลี่ยต่ำกว่า 20 ปี ซื้อหาเครื่องดื่มได้เองถึงร้อยละ 98.7 (กระทรวงสาธารณสุข, 2562) สภาพปัญหาดังกล่าวจึงเป็นความท้าทายของทุกภาคส่วนที่ต้องร่วมกันแก้ปัญหาด้านคุณธรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นอีก

หน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญใน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมแก่บุตรหลานโดยเฉพาะเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษามีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไม่สามารถศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียนปกติได้ โรงเรียนพระปริยัติธรรมจึงเป็นที่พึ่งสุดท้ายของผู้ปกครองที่จะเข้ามาช่วยเหลือแก้ปัญหาพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพนั้น สิ่งสำคัญคือคุณภาพของสถานศึกษา แต่จากการศึกษาคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรมพบว่าประสิทธิภาพใน การบริหารจัดการศึกษายังมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงได้แก่ ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่ยังไม่เข้มแข็ง ผู้บริหารยังไม่เป็นมืออาชีพ ครู บุคลากร ขาดความชำนาญในวิชาที่สอนการพัฒนาบุคลากรไม่ต่อเนื่อง จากการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกสถานศึกษา รอบที่ 3 พบว่าร้อยละ 59 ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความชัดเจนนอกจากนี้แล้ว พระภิกษุสามเณรมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม มีความเหลื่อมล้ำในคุณภาพชีวิตการออกกลางคันสูงขึ้นความเชื่อมั่นศรัทธาของชุมชนมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นการที่จะยกระดับคุณภาพผู้เรียนทั้งวิชาการและคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพคือการนำหลักสูตรที่มีคุณภาพไปใช้ (สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557) สอดคล้องกับอภิสรณ์ ภาชนะวรรณ และเจตนิภัทร ชูช่วย (2561, หน้า 134-143) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเส้าไห้ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง

เจตคติกับพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน หลังการทดลองมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการเปรียบเทียบเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมหลังการทดลองระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลกระทบต่อคุณภาพประการหนึ่งคือ ด้านบุคลากรที่มีค่าตอบแทนน้อย สอดคล้องกับการวิจัยของศรายุทธ วุฒิแพทย์ (2558) ได้วิจัยสภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการให้ค่าตอบแทนมีค่าเฉลี่ยน้อยสุดทำให้เป็นปัญหาต่อคุณภาพการบริหารงานบุคคลนอกจากนี้ เรื่องสำคัญที่ควรพัฒนา คือการเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานให้มีคุณภาพ

จากสภาพปัญหาด้านคุณภาพ คุณธรรมของผู้เรียน และปัญหาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แนวทางการแก้ปัญหา คือการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน ประกอบด้วย คุณธรรม ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความพอเพียง ความมีจิตสาธารณะ เนื่องจากเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญที่ต้องการให้เกิดกับพลเมืองของประเทศ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติพื้นฐานในการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้ชีวิตมีความสุข ส่งผลให้สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่มีความปกติสุข การเสริมสร้างคุณธรรมคุณธรรมพื้นฐานดังกล่าวให้ตรงประเด็นครอบคลุม มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือการมี

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมให้มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนำไปใช้พัฒนาคุณภาพ คุณธรรมผู้เรียนคุณภาพโรงเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุบลราชธานี

2. เพื่อสร้างหลักสูตรหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี

3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มี 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และ ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้าง คุณธรรมพื้นฐาน มีวิธีการศึกษา และเก็บข้อมูล 3 วิธี ดังนี้

1. การสอบถามสภาพปัจจุบัน และ ปัญหา ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการ สร้างแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบัน และปัญหา เป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การพัฒนาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีความเที่ยงตรง .80-1.00 และหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .992 2) ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 196 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบ แบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) กำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน ร้อยละ 30 ได้จำนวน 59 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2547)

2. การศึกษาแนวทางการเสริมสร้าง คุณธรรมพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิ จากการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ดังนี้ 1) สร้างและพัฒนาคุณภาพแบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีความ สอดคล้องระหว่าง .80-1.00 2) สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

3. การศึกษาแนวทางการจัดการ ศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน มีดังนี้ 1) สร้างแบบเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ครอบคลุมคุณธรรม พื้นฐานการพัฒนาคุณภาพ โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงอยู่ ระหว่าง .80-1.00 2) เลือกโรงเรียนพระปริยัติ ธรรมที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาเพื่อ เสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน โดยการเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) ใช้เกณฑ์พิจารณา คือเป็นโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ปีการศึกษา 2558- 2563 ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ไม่ต่ำกว่าระดับดี มีผลงานรางวัลเชิงประจักษ์และ เป็นที่ยอมรับ 3) กำหนดนัดหมายเพื่อไปศึกษาดู งานเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตรเสริมเพื่อเสริม สร้างคุณธรรมพื้นฐานมีดังนี้

1. จุดมุ่งหมายการวิจัย เพื่อร่าง หลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และเพื่อประเมิน และปรับปรุงร่างหลักสูตร และคู่มือการใช้หลักสูตร

2. การสร้างหลักสูตร คู่มือการใช้ หลักสูตร และพัฒนาคุณภาพ มีดังนี้ 1) การร่าง หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน ดำเนินการ ประกอบด้วย (1) สังเคราะห์องค์ ประกอบของหลักสูตรเสริม ได้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย ผลการเรียนรู้ โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล (2) สังเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน ได้ 7 ประการ ได้แก่ รักษาดี ศาสนดี กษัตริย์ดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความมี

วินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความพอเพียง การมีจิตสาธารณะ (3) ร่างหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน มีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย ผลการเรียนรู้ โครงสร้าง หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล (4) สร้างแบบประเมินร่างหลักสูตร และพัฒนาคุณภาพแบบประเมิน โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าแบบประเมินมีค่าความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง .80-1.00 และ 2) การสร้างคู่มือการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน ดังนี้ (1) กำหนดองค์ประกอบคู่มือ ได้แก่ หลักการ คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน บทบาทของครู คำแนะนำสำหรับผู้เรียน และบทบาทผู้เรียน องค์ประกอบของหลักสูตร สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ (2) สร้างและพัฒนาคุณภาพคู่มือการใช้หลักสูตร โดยสร้างแบบประเมินคู่มือการใช้หลักสูตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยวิเคราะห์หา

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า แบบวัดมีค่าความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00

ระยะที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อทดลองใช้ ประเมิน และปรับปรุงหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญในจังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจำนวน 550 คน และกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนดงบังอาทรกจิวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

3. แบบแผนการทดลองได้ออกแบบแผนการทดลองหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design)

ก่อนการทดลอง	ระหว่างการทดลอง	หลังการทดลอง
T_1	X	T_2

เมื่อ T_1 คือ การทดสอบก่อนเรียนตามหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

X คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

T_2 คือ การทดสอบหลังเรียนตามหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร

เสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานมีดังนี้ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนสร้างดังนี้ (1) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก 50 ข้อ (2) ตรวจสอบคุณภาพแบบวัด โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงเชิง

เนื้อหาอยู่ระหว่าง .60-1.00 (3) ทดลองใช้ (try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง .24-.78 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Correlation coefficient) พบว่า มีค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง .27-.82 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 และ 2) แบบวัดคุณธรรมพื้นฐาน ดำเนินการสร้าง ดังนี้ (1) สร้างแบบวัดคุณธรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 90 ข้อ (2) ตรวจสอบคุณภาพโดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง .60-1.00 (3) นำไปทดลองใช้ (try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .999

5. ทดลองใช้หลักสูตรคุณธรรมพื้นฐาน และเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน และวัดคุณธรรมพื้นฐานก่อนเรียน 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรคุณธรรมพื้นฐาน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ทดสอบหลังเรียน และวัดคุณธรรมพื้นฐานหลังเรียน

6. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมพื้นฐาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติอ้างอิงแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent

Samples t-test) 2) การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตร (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 80/80 โดยวิเคราะห์จากคะแนนคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระหว่างเรียน ผลงานของนักเรียน จากแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 11 แผน คะแนนทดสอบหลังเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐานค่าร้อยละ

ระยะที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

1. จุดมุ่งหมายการศึกษาความพึงพอใจเพื่อศึกษาความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 550 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน โรงเรียนดงบังอาทรกิจวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

3. การดำเนินการวิจัย มีดังนี้ 1) ศึกษา สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ สร้างแบบวัดความพึงพอใจ 2) สร้างและพัฒนาคุณภาพแบบวัด ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การพัฒนาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) พบว่ามีความเที่ยงตรง .80-1.00 3) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม ศรีเกษตรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 50 คน วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach

พบว่ามีความเชื่อมั่น .98

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

1.1 สภาพปัจจุบันการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ผลการสังเคราะห์แนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานสรุปได้ว่า สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายทิศทาง จุดเน้นให้ชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมควรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพเตรียมสื่อ แหล่งเรียนรู้ และโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรนำหลักสูตรไปใช้ และประเมินพัฒนาหลักสูตร

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานในโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี พบว่ามีการกำหนด

นโยบาย จุดเน้นการเสริมสร้างคุณธรรมที่ชัดเจน สอดคล้องความต้องการของชุมชน มีแผนงาน โครงการสอดคล้องกับจุดเน้นเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหาร พัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษามีการพัฒนาคุณธรรมผู้เรียนที่เน้นการปฏิบัติจริงมีการนิเทศติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาโดยกลุ่มโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. สรุปผลการสร้างหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

2.1 หลักสูตรเพื่อเสริมเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานมี 6 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการ 2) ผลการเรียนรู้ 3) โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ 4) การจัดการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.2 ผลการประเมินหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$) และคู่มือการใช้หลักสูตรเสริมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$)

3. สรุปผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

3.1 คุณธรรมพื้นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

3.2 ประสิทธิภาพของหลักสูตรคุณธรรมพื้นฐาน (E_1/E_2) จากคะแนนระหว่างเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน และตรวจผลงาน ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และคะแนนทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 80.90/82.13

3.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อน

เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลด้านสื่อ และแหล่งเรียนรู้ ด้านผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

1.1 สภาพปัจจุบันการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเข้าถึงได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนขาดการวิเคราะห์ในการการเลือกบริโภคข้อมูลที่มีคุณค่า และการจดจ่ออยู่กับข้อมูลที่เป็นด้านลบ หรือความบันเทิงมากกว่า และการเสพติดเทคโนโลยี จนส่งผลถึงเด็กมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์เรื่องคุณธรรมลดลงถอยลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิเชษ ยังตรง (2560) พบว่า

สภาพปัจจุบันการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม 2560) สถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ระดับปัญหา สอดคล้องกับการวิจัยของศรายุฑ วุฒิแพทย์ (2558) พบว่า ปัญหาการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันมีการดำเนินการในระดับมาก อาจเนื่องจากครูตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงค่านิยมในสังคมที่ไม่เหมาะสม ปัญหาหยาเสพติด ปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาเด็กถูกละเมิดและกลั่นแกล้ง ปัญหาการกระทำความรุนแรงโดยสื่อ ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ยุคใหม่ที่รักลูกไม่ถูกทาง ปัญหาการเสพสื่ออนาจารผ่านสื่อออนไลน์ ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (กระทรวงสาธารณสุข, 2562) สำหรับปัญหาที่พบในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมของคณะกรรมการบริหาร การให้ความร่วมมือ ความเชื่อมั่นความเลื่อมใสความศรัทธา มีแนวโน้มลดลง ปัญหาเหล่านี้ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขพัฒนา ย่อมส่งผลต่อวิถีชีวิตคุณภาพผู้เรียน คุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรมยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน (ภัทรพร อุตพันธ์, 2551)

1.2 ผลการสังเคราะห์แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ว่า การเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายทิศทางการจัดการศึกษาให้ชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมควร

พัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพ จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอ พัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพนำหลักสูตรไปใช้ ควรพัฒนาหลักสูตรต่อเนื่องซึ่งจากแนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิจะสอดคล้องกับแนวคิดนักการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีการนำองค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษา โดยเฉพาะแนวคิดทฤษฎีของนักศึกษามาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจึงทำให้ได้แนวคิดที่มีความสอดคล้องดังกล่าว

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานในโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี พบว่า โรงเรียนทั้งสองแห่งมีการกำหนดนโยบาย ทิศทาง จุดเน้นการพัฒนาคุณธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของต้นและชุมชน มีแผนงานโครงการสอดคล้องกับจุดเน้น การบริหารเน้นการมีส่วนร่วมจัดหาสื่อแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา การพัฒนาคุณธรรมเน้นการปฏิบัติจริง มีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาจากกลุ่มโรงเรียน แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยมีการนำระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควบคู่กับการใช้ทฤษฎี

การบริหารเชิงคุณภาพมาเป็นฐานในการบริหารจัดการ ทำให้มีทิศทางจุดเน้นที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง มีการพัฒนาทางวิชาการที่มีคุณภาพนำระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมาใช้เพื่อโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนที่ด้อยโอกาส ควบคู่กับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนส่งผลให้โรงเรียนมีแนวปฏิบัติที่ดีทำให้ผู้เรียน สถานศึกษามีคุณภาพ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557)

2. ผลการสร้างหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน ผลการสร้างหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน และคู่มือการใช้หลักสูตรคุณธรรมพื้นฐาน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด หลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานมี 6 องค์ประกอบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูปริยัติสุวรรณรังสี (ชูศักดิ์ ภูวงษา) (2560) พบว่า หลักสูตรมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัญหาและความจำเป็น หลักการ จุดหมาย ผลการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้การวัดผลและประเมินผล สอดคล้องกับการวิจัยของพิริยะ ไม้แพง, กิตติชัย สาธุสีโนบล และครรชิต แสนอุบล (2557, หน้า 5206-5222) พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการสร้างหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานมีความเหมาะสมมากที่สุด อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิดทฤษฎี แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีมาสร้างหลักสูตรเสริมอย่างเป็นระบบตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพ

ปัจจุบันปัญหา และความต้องการ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร มีการพัฒนาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญส่งผลให้หลักสูตร และคู่มือการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ขวลิต ชูกำแพง, 2551; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2551)

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน

3.1 คุณธรรมพื้นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับการวิจัยของศิลปกร จุมพิต, ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ และสาธิต ผลเจริญ (2551) ได้วิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนโรงเรียนบ้านประครอง ด้านการปฏิบัติตน ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ Romeo (2001) ได้วิจัยพบว่าวิธีการพัฒนาจริยธรรมจากคะแนนการมีเหตุผลทางจริยธรรมของโคลเบิร์ตที่เป็นองค์ประกอบภูมิหลังของประชากรด้านเพศ อายุชั้นเรียน คะแนนสะสม ระดับการศึกษาของบิดามารดา และจำนวนปีการศึกษาในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการใช้เหตุผลทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยเป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้สร้างและทดลองหลักสูตรอย่างเป็นระบบมีคุณภาพมีเครื่องมือจัดเก็บข้อมูลที่มีคุณภาพสอดคล้องกับการพัฒนาคุณธรรมในสภาพปัจจุบัน ใช้วิธีการสอนตามแนวพุทธศึกษา แบบไตรสิกขาที่มีความเหมาะสม กระชับ ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน นำไปใช้

อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประสิทธิภาพของหลักสูตร (E_1/E_2) เท่ากับ 80.90/82.13 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับพิริยะ โฉมแพง, กิตติชัย สุชาสีโนบล และครรชิต แสนอุบล (2557, หน้า 5206-5222) พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมจากหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้ไตรสิกขาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์หลังเข้าอบรมสูงกว่าก่อนเข้าอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยพระครูปริยัติสุวรรณรังสี (ชูศักดิ์ ภูวงษา) (2560) พบว่า การทดลองใช้หลักสูตรเสริมความมีวินัยความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ ความสามัคคีของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรรพรรณ เฉลยนาค (2553) พบว่า การเรียนแบบไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของประยูรศรี กวนปรัชชา (2559) พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรมด้านความมีวินัยมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Osguthorpe (2006) พบว่า การแสดงออกของนักเรียนที่ได้เรียนจากครู 2 คน ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการ

สอน และการแสดงออกของครูที่แฝงจริยธรรม เข้าไปมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนมี พฤติกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญ

ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานและผล เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากมีการวิจัยอย่างเป็น ระบบ มีการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีหลักสูตรเสริม กระบวนการสร้างหลักสูตรการสังเคราะห์คุณธรรม พื้นฐาน วิธีการสอนแบบไตรสิกขาไปสร้างพัฒนา หลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ จึงอาจส่งผลทำให้ผลการพัฒนาหลักสูตรคุณธรรม พื้นฐานเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

4. การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน ต่อหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก สอดคล้องกับพระเสถียร นานอก (2556) ได้ศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการที่มีต่อ การคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการ เรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูปริยัติสุวรรณ รังสี (ชูศักดิ์ ภูวงษา) (2560) พบว่า นักเรียนมีความ พึงพอใจต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรเสริมใน ระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิสรร์ ภาชนะวรรณ และเจตนิภัทร ชูช่วย (2561, หน้า 134-143) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน เสาให้ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า ความสัมพันธ์

ระหว่างเจตคติกับพฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน หลังการทดลองมีความ สัมพันธ์ต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการเปรียบเทียบเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรม หลังการทดลองระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่ากลุ่ม ควบคุม และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาที่เป็นเช่นนั้นอาจ เนื่องมาจากหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ กิจกรรมการเรียนรู้เน้น นักเรียนเป็นสำคัญ มีรายละเอียดชัดเจน ผู้เรียนได้ รับการตอบสนองที่เหมาะสมจากสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมเชิงบวก จึงมีผลต่อความรู้สึก ทักษะคติ พฤติกรรมและสัมฤทธิ์ผลเชิงบวกจึงส่งผลให้ผู้เรียน เกิดความพึงพอใจในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำหลักสูตรเสริมสร้าง คุณธรรมพื้นฐานไปใช้ควรมีระยะเวลาในการ ทดลองให้มากขึ้น เพื่อให้ค้นพบจุดเด่นมี ประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 ก่อนนำหลักสูตรเสริมสร้าง คุณธรรมพื้นฐานไปใช้ ควรมีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาด้านคุณธรรมในโรงเรียน จะทำให้กำหนด ทิศทางการพัฒนาได้ถูกต้อง ชัดเจน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครู ผู้สอนสามารถเลือกคุณธรรมพื้นฐานบางประเด็น และวิธีการสอนแนวพุทธวิธีแบบอื่นๆ ไปใช้ให้ สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือการประเมินคุณธรรมพื้นฐาน เพื่อให้มีเครื่องมือที่มีคุณภาพสำหรับการพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษารูปแบบหรือวิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในยุค Next Normal

2.3 ควรมีการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสร้างเสริมคุณธรรมพื้นฐาน ที่เหมาะสมกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแต่ละขนาด เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและขนาดของสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี สรุป ได้ดังนี้

1. องค์ความรู้ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร จากการสังเคราะห์หลักการแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ได้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานสภาพการใช้หลักสูตร ปัญหาที่พบ และความต้องการเพื่อปรับเปลี่ยนและพัฒนา 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาหลักสูตรเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ 3) กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร เป็นการกำหนดรายละเอียดเนื้อหาสาระของหลักสูตรแต่ละ

ประเภท หรือรายวิชาที่จะพัฒนา 4) นำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการนำหลักสูตรที่ปรับปรุงพัฒนาไปทดลองใช้ว่ามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพของหลักสูตรเป็นอย่างไร และ 5) การประเมิน ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร เป็นขั้นตอนตรวจสอบให้ระดับคุณภาพ สรุปผลการใช้หลักสูตร และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องมาจากกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

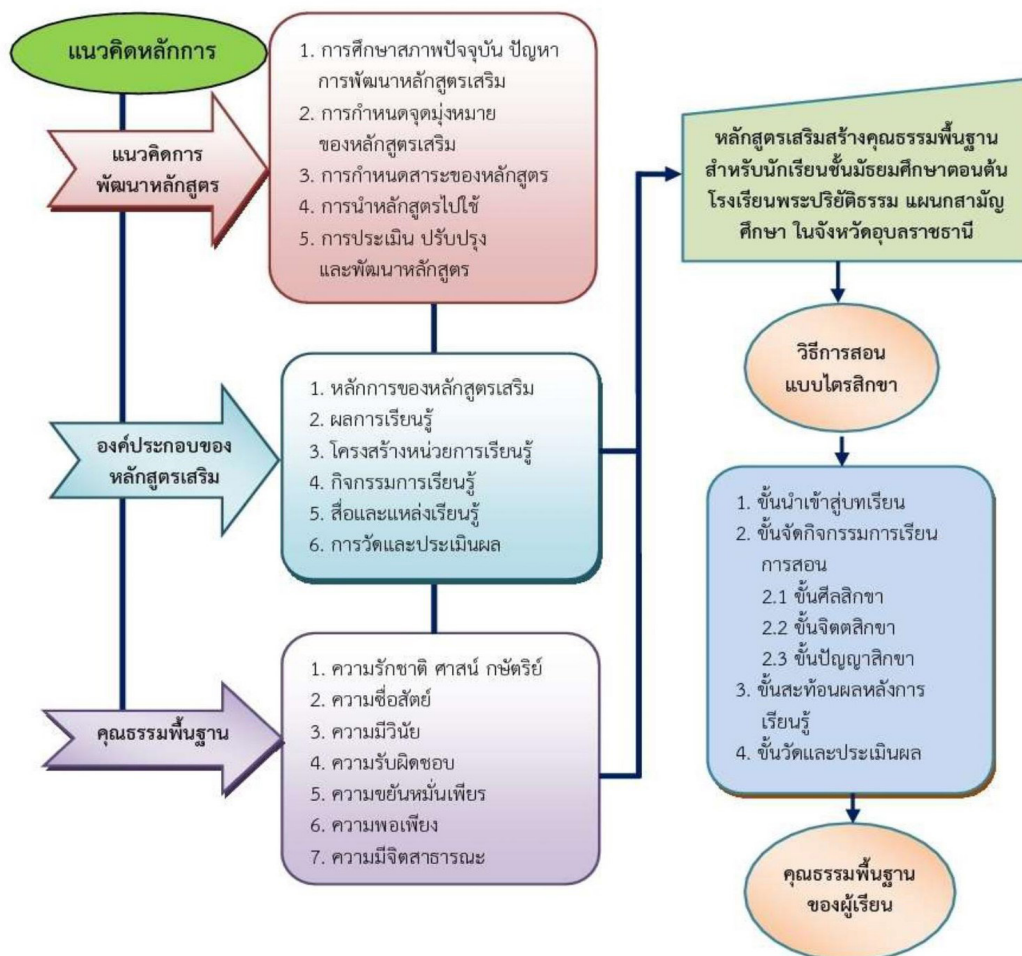
2. องค์ความรู้ด้านหลักสูตรเสริม สรุปได้ดังนี้ 1) หลักการของหลักสูตรเสริมเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ให้เป็นแนวทางเพื่อนำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือสิ่งที่คาดหวังตามหลักสูตร 2) ผลการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายปลายทางเมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปแล้วเกิดคุณลักษณะด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะ โดยเฉพาะคุณธรรมพื้นฐาน 3) โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ เป็นรายละเอียดรวบยอดที่เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้ได้แก่ หน่วยที่ ชื่อหน่วย ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้เวลา และน้ำหนักคะแนน 4) การจัดการเรียนรู้ เป็นการนำหลักสูตรการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนจะวางแผนเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมมาใช้ 5) สื่อ และแหล่งเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่เข้ามาสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่ยากที่เป็นนามธรรม 6) การวัดและประเมินผล เป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งเป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพเพื่อนำไปวิเคราะห์ สรุปผลนำไปแก้ปัญหาพัฒนาและตัดสินระดับคุณภาพผู้เรียน

3. องค์ความรู้คุณธรรมพื้นฐาน สักเคราะห์ ได้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความรักชาติ ศาสตร์ กษัตริย์ เป็นการแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดี การดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย การยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ และเคารพเทิดทูลต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ 2) ความซื่อสัตย์ เป็นพฤติกรรมที่มีความถูกต้องตามความเป็นจริง ตรงไปตรงมาไม่มีอคติ ลำเอียงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มีความละเอียดที่จะกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง 3) ความมีวินัย เป็นความยึดมั่น และการปฏิบัติตนต่อข้อกำหนด ระเบียบกฎเกณฑ์ส่วนตนและสังคม เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสงบสุขของสังคม 4) ความรับผิดชอบ เป็นความมุ่งมั่นตั้งใจเพียรพยายามเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในงานที่ต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ทั้งส่วนตนและส่วนรวมไม่กระทบต่อบุคคลอื่น 5) ความขยันหมั่นเพียร เป็นพฤติกรรมความพยายามมุมานะ บากบั่นด้วยกำลังใจที่เข้มแข็งเด็ดเดี่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในงานที่เป็นงานส่วนตน และส่วนรวม 6) ความพอเพียง เป็นพฤติกรรม การดำเนินชีวิตที่ยึดหลักความพอประมาณมีเหตุผลในการกระทำหรือตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และใช้หลักคุณธรรม และ 7) ความมีจิตสาธารณะ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

4. องค์ความรู้วิธีการสอนแบบไตรสิกขา เป็นการสอนในแนวพุทธวิธีเน้นหลักเหตุผล เรียนรู้ อย่างเป็นระบบ สามารถสังเคราะห์วิธีการสอนแบบ ไตรสิกขา ได้ 4 ขั้นดังนี้ ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นกระตุ้นการรับรู้ให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ เดิม และเสริมความรู้ใหม่ โดยการกระตุ้นผู้เรียน ร่วมสรุปสถานการณ์ และเชื่อมโยงความรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำหลักไตรสิกขามา ใช้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) หลักศีลสิกขา ผู้เรียน และ ครูร่วมกันกำหนดข้อตกลง ระเบียบแนวปฏิบัติ จนผู้ เรียนยอมรับ เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ 2) หลัก จิตตสิกขา เป็นขั้นฝึกให้ผู้เรียนมีสมาธิ รู้เป้าหมาย ในการเรียน 3) หลักปัญญาสิกขา ครูผู้สอนจัด กิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนฝึกปฏิบัติตามเนื้อหา ขั้นที่ 3 สะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นขั้นการแลกเปลี่ยน เรียนรู้องค์ความรู้ที่ได้จาก กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อ สะท้อนองค์ความรู้เป็นการแบ่งปันความรู้ที่เกิดขึ้น และขั้นที่ 4 การวัด และประเมินผล ครูวางแผน ออกแบบ และสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีการวัด และประเมินผล สอดคล้องกับกิจกรรม และจุด ประสงค์การเรียนรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยโดยสังเคราะห์ องค์ความรู้ ออกแบบการวิจัย พัฒนาเครื่องมือวิจัย ทดลองใช้หลักสูตรเสริม จนเกิดองค์ความรู้ สรุปได้ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2562). *ภาวะการณ์ทางวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนไทย*. นนทบุรี: คลินิกจิต-ประสาท กรมสุขภาพจิต.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์.
- ประยูรศรี กวนปรัชชา. (2559). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม ด้านความมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์จิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- พระครูปริยัติสุวรรณรังสี (ชูศักดิ์ ภูวงษา). (2560). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการสำหรับนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระเสถียร นานอก. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการที่มีต่อการคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พิเชษ ยังตรง. (2560). กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. (ดุชนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิริยะ ไม้แพง, กิตติชัย สารสินโนบล และครรชิต แสนอุบล. (2557). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้ไตรสิกขาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 15(2), 5206-5222.
- ภัทรพร อุตพันธ์. (2551). แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคใต้. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2551). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศรายุทธ วุฒิแพทย์. (2558). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ศิลปกร จุ่มพิต, ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ และสาธิต ผลเจริญ. (2551). แนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2560-2579). กรุงเทพฯ: פרקחאנ กราฟฟิค.
- สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อภิสรร์ ภาชนะวรรณ และเจตนิภัทร ชูช่วย. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเส้าไห้ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 15(29), 134-143.
- อรรณณ เฉลยนาค. (2553). การเปรียบเทียบผลการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณจากการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขากับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ เรื่องงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- Osguthorpe, R. D. (2006). *On the relationship Between the Moral Character of a Teacher and the Moral Development of a Student*. (Doctor of Philosophy). USA.: University of Michigan.
- Romeo, J. E. (2001). *The Effect of Cognitive Moral: Development Instruction Moral Development Scores of Parochial High School Student*. (Doctor of Philosophy). USA.: University of Miami.